

Satsa på svensk ADB!

Dagens datamaskinsystem utgör synnerligen avancerade tekniska prestationer. Deras utveckling och konstruktion kräver därför stort kunnande och enorma resurser. En utländsk dominans är då i stort sett naturlig. De stora länderna, främst USA, exporterar färdiga produkter, både i form av maskinvaror samt (i tiden något eftersläpande) program för att sköta dessa. Konkurrensen inom branschen, i USA bland annat uppbackad av antitrustlagar, motarbetar på ett förnuftigt sätt monopolpositioner från en enda leverantör, i detta fall IBM, och medför ett hårt men sunt företagsklimat.

Sovjetunionen befinner sig ännu tämligen långt efter västländerna när det gäller kommersiell datamaskinproduktion. Av sparsam information att döma kan eftersläpningen uppskattas till ca 5 år. Detta är en ganska lång tid, de senaste åren har i branschen nämligen inneburit mycket stora framsteg. Det är sannolikt att den ryska eftersläpningen beror på begränsad statlig satsning.

BESK snabbast

Vårt land befinner sig ännu i ett tämligen gynnsamt läge, internationellt sett. Vårt kunnande inom automatisk databehandling, ADB, har stått sig ganska väl sedan vi vid 1950-talets början utvecklade den på sin tid kanske snabbaste maskinen i världen, BESK. Det är emellertid utomordentligt lätt att komma på efterkälken. Tendenser i den riktningen kan klart märkas nu i slutet på 1960-talet.

Vilken inriktning skall vi välja? Den enklare är att helt strypa egen produktion av datamaskinutrustning och enbart köpa färdiga produkter utifrån. Den svårare är att försöka hänga med i utvecklingen och själva producera vissa delsystem. (En konkurrens på hela fältet orkar vi omöjligt med.) Låt oss se på några för- och nackdelar.

Ett fullständigt anammande av utländsk utrustning blir något så när billigt. Konkurrensen bland leverantörerna pressar priserna tillräckligt effektivt utan att vi är med. Men vi blir helt låsta vid de utländska systemen. Vår egen rörelsefrihet blir begränsad. Det är förhastat att lita på att även de

Det är lätt att komma på efterkälken när det gäller automatisk databehandling, framhåller fil kand Tomas Ohlin, Institutionen för informationsbehandling vid Stockholms universitet. Det svenska kunnandet har stått sig ganska väl sedan konstruktionen av BESK vid 1950-talets början. Tänker vi fortsätta att hänga med i utvecklingen?

enorma utländska produktionsapparaterna kan prestera system som helt passar alla. En stor mängd datamaskinkonsumenter kommer att ha extra önskemål som inte kan tillgodoses av standardssystemen. Och att gå in och modifiera dessa är svårt, många gånger ogörligt. I militära sammanhang, ett av de tyngsta områdena, kan detta medföra särskilt stora nackdelar. På sikt skulle rent av vår alliansfria utrikeslinje kunna komma att beröras genom alltför stark bindning till utländska typer av försvarssystem.

Forskningen inom ADB-området skulle med detta alternativ bli delvis styrd utifrån. Detta måste betraktas som en allvarig nackdel. Vår av ADB alltmer beroende industri behöver kunna tillvarata vår egen skaparförmåga.

Ett svenskt aktivt deltagande i ADB-produktion kostar pengar. Ibland kan dock en extra satsning verkligen vara motiverad.

Avancera genom ADB

Något annat än ett begränsat svenskt deltagande är uppenbarligen inte aktuellt. Men fördelarna för ett sådant är många. Vår rörelsefrihet blir stor och likaså vårt kunnande. Detta skulle med säkerhet komma vår produktion inom ett stort antal andra områden till godo. Vi skulle kunna erbjuda av ADB intresserade ungdomar förnuftiga och avancerade arbetsmöjligheter inom landet. Till en del skulle vi dessutom kunna exportera ADB-kunnande, med en inströmning av utländsk valuta som följd. Vi skulle kunna anpassa våra ADB-system till våra

egna önskemål med större hopp om framgång. Utflödet av valuta för utifrån köpta system skulle minska. Vi skulle kunna påverka områdets utveckling i någon mån. Och vår forskning skulle få friare händer.

Låt mig komma med ett konkret förslag. Våra universitetsinstitutioner för informationsbehandling intar en central position i vår ADB-utveckling. För närvarande är dessa institutioner på grund av starkt accelererande studenttillströmning överhopade av arbete av undervisningskaraktär. Mycket litet tid blir därför över till forskning. Det är önskvärt att tyngdpunkten förskjuts något. Detta kan på ett lämpligt sätt ske genom inrättande av ett antal forsknings-tjänster.

För närvarande är SAAB vår enda inhemska producent av kompletta datamaskinsystem. Man har sålt både inom och utom landet. Blå av politiska skäl är östblocket en intressant marknad. Där föreligger vissa restriktioner mot amerikansk utrustning. Denna avsättningsmöjlighet för svenska ADB-produkter synes för närvarande relativt stabil.

SAAB:s utvecklingsverksamhet kan stödjas genom att ett antal av ovan föreslagna forskningstjänster direkt knyts till deras programvaruutveckling. En eventuellt nyttillkommande ADB-producent inom landet bör även kunna få del av ett sådant stöd.

Uppmuntra SAAB

Ett utomordentligt sätt att uppmuntra vår inhemska marknad vore att till att börja med beställa exemplar av SAAB D22 (företagets om ca ett år kommande datamaskinmodell) att placeras vid universiteten i Stockholm, Göteborg och Lund. Detta skulle avsevärt öka möjligheterna till effektivt samarbete.

En inhemska datamaskinsatsning bör naturligtvis inte utesluta utländska maskiner. Vissa dominerande önskemål kan knappast klaras av med svensk utrustning. Detta gäller både små och stora system.

Den automatiska databehandlingen befinner sig ännu i stort sett i ett initialskede. Vi står inför en våldsamt accelererad utveckling. Det vore därför öklott att inte handla i tid. Inrättande av ett dussin forskningstjänster skulle för närvarande vara tillräckligt för en viktig stimulans.